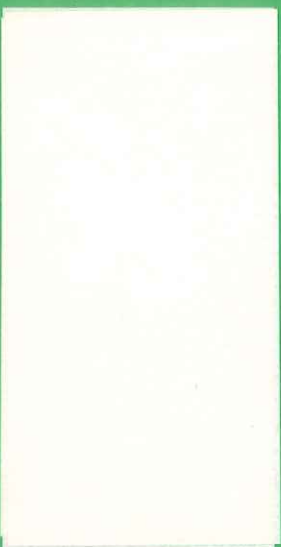

**OPPEGÅRD
HISTORIELAG**

Medlemsblad nr. 2/2001

Avsender : Opppegård Historielag Postboks 12, 1411 Kolbotn

Opppegårdkalenderen 2002 kommer nå!

Du kan få kjøpt kalenderen på følgende steder:

Nille, Landerudsenenteret

Opppegård Bibliotek, Kolbotn og Toppenthaug

Bokhyørnet AS, sentrumbygget, Kolbotn

Eller bestill på telefon 6682 0378

og du får den levert på døren mot kontant betaling.

Opppegård historielags styre:

Formann

Erik Ballangrud
Tlf: 66 82 03 78

E-mail: erik.ballangrud@c2i.net

Kasserer

Henrik Aaserud

Styremedlemmer:

Eivind Barca

Per Røed

Sverre Christiansen

Severin Breivik

Kjetil Haave

Øyvind Myrvoll

Medlemskap

kr. 125.-

Adresse:

Postboks 12, 1411 Kolbotn

Redaksjonskomite:

Kjetil Haave, Egil Wenger og Erik Ballangrud

Omslaget viser "Kongeborder" som ligger like ved oldtidsveien over Grøntilåsen.

Tegnet av Alf Trana (1933-1981). Denne tegningen ble brukt til den første

Opppegårdplaten som kom i 1975. I 1976 var det Opppegård kirke som vi hadde på

vårt forrige nummer. Platen ble solgt til inntekt for stiftelsen Stora.

Vi måtte anke

Vi klarte ikke å få gjennomslag for vårt syn i bevaringen av Kirkeveien i Kommunestyret. Flertallet hevdet at en vei som ikke er synlig lenger, den er ikke automatisk fredet selv om de vedgår at veien har gått der i førreformatorisk tid. De vedkjenner seg at veien er automatisk fredet fra Kuruds innmark og opp til kirken. Men veien går da vitterlig fra Gjersjøen og opp til kirken og da må jo den delen som går over Kurud være like gammel og dermed også være fredet!

Nå vet vi, at hvis det ikke blir noen golfbane, så får vi heller ikke tilgang til veien og vi har status quo. Historielaget kan imidlertid ikke ta hensyn til dagens situasjon, men til fremtidens situasjon. Om 50

– eller 100 år kan ønske om bevaring være mye sterkere enn idag, men da er det for sent. Hvis veien får ligge som den ligger nå så er det en relativ enkel sak å føre den tilbake til den stand den var før nedpløyningen.

*Erik Ballangrud
formann i Opppegård historielag*

Kommunens kulturminnevernplan

Som kjent har vi en formålsparagraf som sier at vi skal søke å bevare kulturminner av alle slag. Som kulturminner defineres alt som er skap av mennesker.

Her i Opppegård, som nærmeste nabo til Oslo, er det et voldsomt press for å skaffe arealer til bolig- og industriutbygging. Da vil uvegerlig noen kulturminner gå tapt. Det er derfor fint at kommunen ved Kulturetaten har satt opp en

Kulturminnevernplan hvor det er listet opp de kulturminner vi kjenner og hvilken verneverdig prioritering de har. Problemet er at listen er utarbeidet av folk som ikke kjenner lokalhistorien og derved blir det fort hull og skjevheter. Historielaget vil nå forsøke å bøte på noe av dette ved at vi har oppnevnt en komite bestående av kjentfolk fra hver sine deler av bygda som skal gjennomgå listen, kommentere og supplere denne.

75 år siden

Fra Oppegård

I den senere tid har der været adskillig ophidselse her i bygden angående en gangsti, som grunderen vil hindre folk i at pasere. Det ser ut til at han ønsker at få den helt væk. Stien eller veien har imidlertid været benyttet saa langt tilbake gamle folk kan huske og vist enda lengre. Det er en gammel kirkevei fra Sætre gaard over Greverud til Flaatesstad. Videre måtte man ro over Gjersjøen til Kumud og saa gaa gjennom skogen til Oppegård kirke. Veien har været benyttet og benyttes fremdeles av skolebarn, konfirmanter, kirkegjængere o.s.v. (Fredag 30. juli 1926)

Klipp fra ØB

Kommune

Ødela kulturminne

Romsdal politidistrikt har ilagt Midsund kommune et forelegg på 100 000 kroner og inndragning av vinning med 117 000 kroner for overtredelse av kulturminnevernloven, skriver Miljøkrim, Økokrims

tidsskrift om miljøkriminalitet.

Forelegget ble ilagt fordi Midsund kommune i fjor sommer anla en vei over et område som var registrert som et automatisk fredet kulturminne. Huskonstruksjoner fra sentralt bosetingsområde fra bronsealderen ble ødelagt, så som stolpehull, spor etter ard (primitiv plog), eldre kultur- og dyringslag og kokegrop.

Klipp fra Aftenposten i sommer.

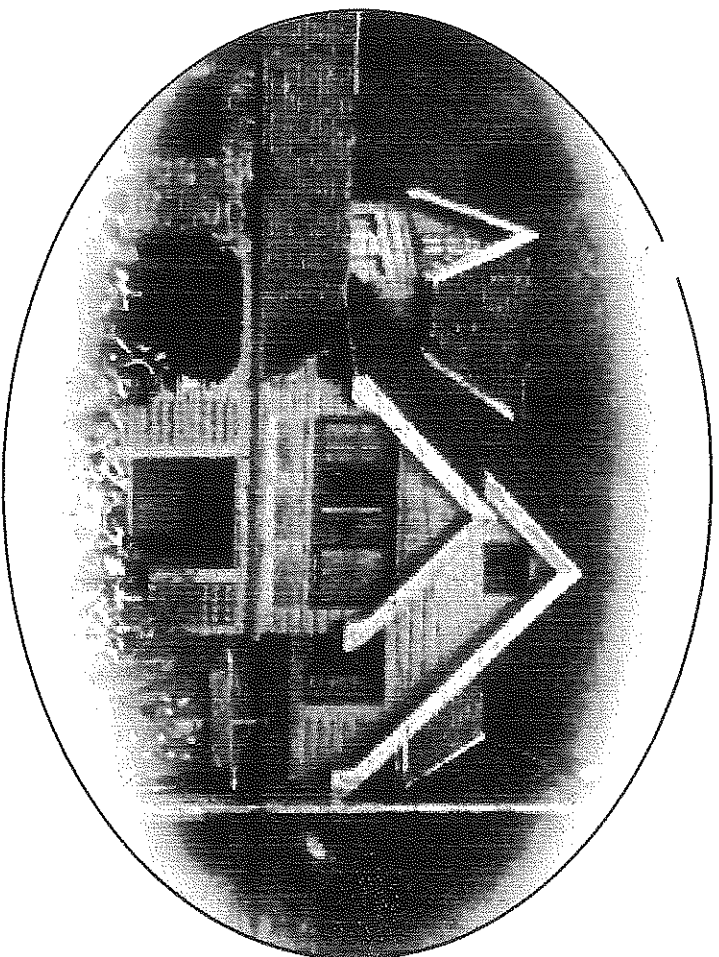
Litt politikk kan vi vel tillate oss....

Et av resultatene for Trygve Lies arbeide var at Ford Motor etablerte seg i Oppegård kommune. Det var mange kommuner som «sloss» om å få Ford. Valget sto tilsatt mellom Skedsmo, Asker og Oppegård. Trygve Lie og Normann Sand, som da var ordfører, var gamle kjente, og det er ingen tvil om at dette hadde en medvirkende årsak til at Oppegård (Kolboen) ble valgt. Og hvilken økonomisk betydning har ikke Ford hatt for vår kommune?

Firmaet fikk riktignok gunstige vilkår for å bygge her - billige tomter og bære formuesskatt de første årene fra 1963 til 1967, men fra 1967 betaler Ford også kommuneskatt - på de 6 årene fra 1967 til 1972 tilsammen 28,5 mill. kroner. Året 1968 må ha vært et spesielt godt år for Ford, for i 1969 betalte firmaet hele 8,2 mill. kroner i skatt.

Hvor skulle Oppegård kommune ha stått idag med veler, vann, kloakk, skoleutbygging m.m. hvis en ikke hadde hatt skattemillionene fra Ford Motor (Norge) A/S? Ved valget i 1967 ble det borgerlig flertall i kommunen. Fra samme år begynner millionene fra Ford å "rulle" inn i kommunekassa. Er det ikke en skjebnens ironi at det ble de borgerlige med Høyre i spissen som får gleden av dette vesentlige "Tilskudd" til budsjettet og ikke Oppegård Arbeiderparti som var foranledningen til at Ford slo seg ned i Oppegård kommune.

Fra "Oppegård Arbeiderparti 1912-1972".

Café Rasten måtte vike for det nye Kolboen sentrum

Kampen mot ny Mastemyrvei i Kolboen sentrum

Arbeidet for å hindre at det ble bygget en ny Mastemyrvei gjennom Kolboen sentrum, startet da Statens Vegvesen og firmaet Taughøl & Øverland på 60-tallet la fram et prosjekt hvor veien skulle gå på framsiden av Rikeåsen, over Skolebakken og Ornerudveien, for så å "lande" bak Hovedgården. Prosjektet berørte mange eiendommer i sentrum, og skapte umiddelbart protester. "Rasten" var en av de bygningene som ville forsvinne. Der jeg bodde, nedst i Ornerudveien, ville vi få brua i høyde med stuevinduene. Etter at prosjektet ble lagt fram samarbeidet jeg en del med adv. Leif Fadnes som bodde nedst i Skolebakken. Vi forberedte et innlegg til et offentlig møte om saken. På møtet argumenterte vi for at en ny Mastemyrvei måtte føres utenom det vi oppfattet som Kolboen sentrum. På samme møte la også ing. Sverre Kjeldstad fram et forslag som gikk ut på at veien skulle gå fra Li gård under Rikeåsen og ut til Skriveien. Et argument mot en slik vei fra kommunens side, den gangen, var at den ville ødelegge freden på kirkegården!

Den løsningen som etterhvert ble valgt, nemlig å legge veien i tunnel under Rikeåsen og i løkk under Ornerudveien, ble nok atskillig mindre ødeleggende for bebyggelse og miljø i sentrum av Kolboen, men det kan vel også sies at den nye Mastemyrveien ble begynnelsen til store forandringer i området.

Lars Amundsen

Oldtidsveien - fra Grønliåsen i nord til Fløysbom i syd

Den som ikke har vært på Grønliåsen og gått strekningen fra Prinsdal til Fløysbom, bør gjøre det. Terrenget er vakker og variert, opp åsryggen fra nord, og langs toppen i ca. 1 km, med utsikt til alle kanter. Man passerer røyser underveis, særlig oppunder og på toppen, det meste på Oslo-siden av kommunegrensen.

Oppgård Historielag v/Egil Wenger

Den som ikke har vært på Grønliåsen og gått strekningen fra Prinsdal til Fløysbom, bør gjøre det. Terrenget er vakker og variert, opp åsryggen fra nord, og langs toppen i ca. 1 km, med utsikt til alle kanter. Man passerer røyser underveis, særlig oppunder og på toppen, det meste på Oslo-siden av kommunegrensen. Tar man fantasien i bruk, er det ikke vanskelig å forestille seg våre oldtidsforfedre ferdes på den tidens "E6" til fots eller på slep, fra bygdene nordafor (før Oslo ble by) til flatlandene i syd, eller på jakt og røyvertokter. Vi snakker sannsynligvis om tiden fra over 3000 år siden og opp til for 3-400 år siden.

Nylig «oppdaget»

Oldtidsveien er en del av et større veisystem som allerede den gang fantes fra nord og langt sørover i landet, kanskje helt inn i Sverige. Bare i Oppgård er det påvist at Oldtidsveien har en annen trase enn den nyere Kongeveien (egenlig Fredrikhaldske Kongevei). Oldtidsveien over Grønliåsen har imidlertid vært ukjent fram til slutten av 1950-årene, og er første gang beskrevet av Johan Garder så sent som i 1962.

Vandring i ny og gammel tid

Vi følger traseen gjennom Oppgård, og går opp nordstråningen fra Prinsdal, langs toppen av Grønliåsen, og står på stedet det tidligere sto et brannvaktårn, akkurat på grensen mellom Oppgård og Oslo. Vi har nettopp passert

den siste av 5 gravrøyser ved veien, anlagt av folk fra urtidsgården Fløysbom (alder – se skiltene), Trolig har stortolk fra gården vært "Lager i røys" (gravlagt) her. Det er ingen spor igjen fra det nå, annet enn steinansamlingene.

Før hjulenes tid

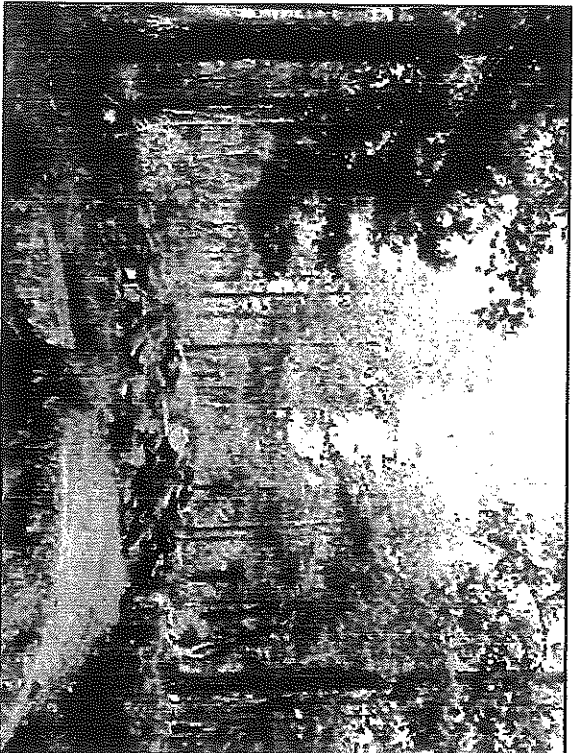
Veien, som egenlig er en tydelig markert sti i terrenget, går ned sørstråningen over flate og nedslitte steinheller, tydelig etter lang tids slitasje fra føtter og hestehover. Hjulene kom først for 3-400 år siden, og da på den nyere Kongeveien. Ca. 1 km lenger ned, mot flatere terrenng, møter stien en annen tydelig markert sti som kommer inn fra vest. Den markerer en forbindelse fra Kongeveien, trolig anlagt og brukt i overgangen fra å avvikle bruk av Oldtidsveien og å ta i bruk Kongeveien.

Avstanden mellom veitraseene er her bare 30-40 meter. Ytterligere noen hundre meter lenger fram finner vi Kongebordet på venstre side av stien, det mest markante enkelminnesmerket på strekningen.

Kongebordet

Opprinnelig har dette trolig vært en 3-4 meter høy haupa som er veltet, og brukket opp i minst 2 deler. Det er imidlertid ikke umulig at det kan ha vært to bautaeier. Stedet ble første gang beskrevet i en reiseskildring av biskop Jens Nilssøn i 1597 slik: "Siden droge wi offuer Hillerasten i nord, og der wi komme noget nær midt på Hillerasten fore wi om 2 heller liggendis paa den høyre haand, kaldis Kongebordit." Sagn knytter gamle konger, særlig kong Sverre på 1100-tallet, til Kongebordet. Det kan synes

En av røysene på Grønliåsen

som om bautaeier var veltet allerede da.

En mils vei på steinheller

Utrykket "...noget nær midt på Hillerasten..." trenger en nærmere kommentar. En rast var i eldre tider et avstandsmål tilsvarende en gammel norsk mil, 11,3 km i vår målestokk. Avstanden fra Haugbro i sør til Ljåbru i nord er ca. 11 km. Navnet "Hillerasten" ble brukt på hele denne strekningen, trolig fordi stien stort sett gikk på berggrunn – heller. Kongebordet er ca. midtveis på strekningen. Våre dagers navn, Hellerasten, er kanskje fassatt på noe feilaktig grunnlag?

Delar av traseen er ukjent

Videre sørover er stien på enkelte steder tydelig bygget opp for bredere trase, trolig utslag av at den i en periode ble benyttet som trase for ridende og kanskje også hjulgående fartøy. Så langt veien er synlig, er veien fredet. Idet plenene på

Ødegården kommer til syne, oppstår det tvil om den videre traseen. Trolig har den gått i et skogbete mellom bebyggelsen og nærmeste næringsbygg (idtl. Rasch) fram på høyde med Fløysbom gård, men den kan også ha hatt en mer direkte trase mot gården.

Fløysbom og sørover

– oldtidsveien som ble borte

Det finnes ingen spor etter oldtidsveien forbi Fløysbom, annet enn fragmenter av det som trolig har vært traseen i nærheten av tidl. Tanum-bygget. På den tiden fredning av Oldtidsveien fram til Fløysbom ble vedtatt, var traseen videre også tydelig i terrenget. Ingen følte imidlertid nødvendigheten av fredning videre. En kunne ikke forestille seg trussel mot en sti i jomfruelig skogsterrenget. Vi vet bedre i dag, men nå er det for sent. Kommunen tok ikke noe forbehold ved utparselering av tomter i næringsområdet. Traseen har igjen vært påvist ca. 100 m

lenger sør, der kommunens tekniske anlegg nå ligger, men disse sporene ble sprengt bort under byggingen. Vi finner imidlertid trasene tydelig igjen noen meter inn i skogen syd for dette anlegget. Den kan følges videre ned mot hjørnet av fyllingen fra Miljøstasjonen. Selve fyllingen dekker noen meter av trasene, og samtidig dammer den et ønsket vannbasseng fra en tilførselsbekk fra øst. I dette området deler oldtidsveien seg i to trasener, trolig alt etter tørr eller fuktig værslag. Traseen rett fram – parallelt med bekkens – synes godt, men er noe giengrodd. Den tørrere sommertrasen går i en bue litt høyere i terrenget. 200 m lenger framme samles de to trasene igjen og fører videre ned mot Sønsterud gård.

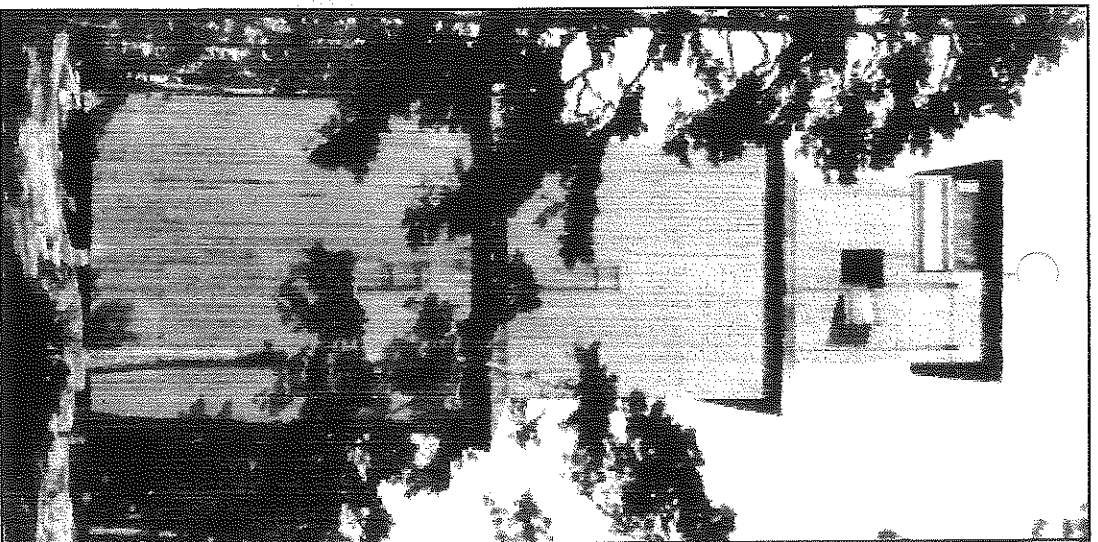
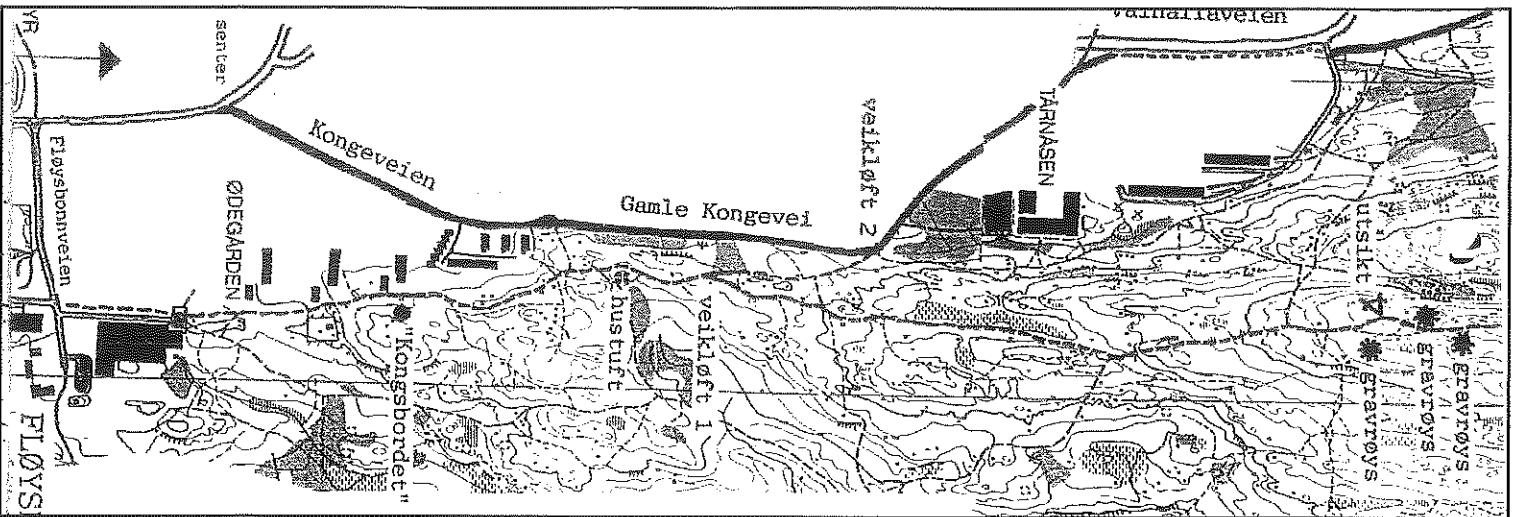
...og den som ble reddet

Strekningen fra fyllingen ved Miljøstasjonen (den "våte trase") og ned mot Sønsterud gård er nylig reddet fra å bli borte i forbindelse med regulering av et nytt næringsområde. Heldigvis lot politikere seg overbevise om verdien av å beskytte veifåret fra nedbygging. Historielaget spilte en avgjørende rolle i arbeidet med å få endret reguleringsplanen. Sør i veifåret er det funnet en hestesko som er påvist å stamme fra førreformatsk tid (1537). Hesteskoen tilhører nå Oldsaksamlingen i Oslo.

Oldtidsveiens trase herfra og videre sørover er heller ikke lett påviselig. Vi vil ta for oss strekningen ned til Sætre/Haugbro på grensen mot Ski, i en senere artikkel.

Det er foran vist til Johan Garders beskrivelse av "Eldre veger mellom Oslo og Follo-bygdene" fra 1962. Der beskrives også alternative ruter, også i området øst for Grønlåsen.

Her ser du et kart over området. Nord og gravrøyvene er øverst på kartet og Fløyssbomn syd og nederst på siden

Tårnet og dets voktere

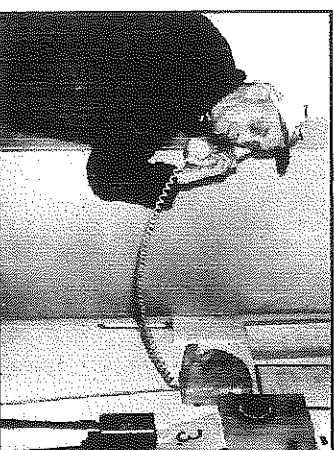
Siden Grønlåsen er hovedtema i dette nummer kan det være greit å nevne branntårnet som sto der. Det ble reist av Ljansbruket, ombygget i 1932 og ble revet i begynnelsen av 60-årene.

Det var også branntårn på Haukåsen i Oslo og Kjerringhøgda i Ski. Disse hadde telefonforbindelse med hverandre og kunne kryssspille og dermed angri nøyaktig hvor det var brann. Etter at det ble vanlig med flyovervåking er brannvaktene nedlagt, men Kjerringhøgda er restaurert til utkikstårn.

Om brannvaktene vet vi følgende: Johan Larsen (1867-1937) fra "Nordberget" på Solbråtan og hans sønn Lorentz (1903-67) også kalt "Nummi" fordi han var en flink løper og syklist. Lorentz ble senere banemester på Kolbotn Idrettsplass. Under krigen var Christian Myhrvold (d.1956) brannvakt, og sønnen Bjarne forteller at han måtte gå til tårnet med mat i den tørrreste tiden fordi faren ikke kunne forlate tårnet.

Johan
Larsen

Lorentz
Larsen

Vekk med rottene og den gamle brygge Nye og moderne gårder vil vi bygge.

Som et aporpos til det som står på side 3 om folks innstilling til kulturvern om 50 – 100 år. Det er ikke lenger enn 50 år siden at folkekravet var som ovenstående. Vi har heldigvis blitt bedre.

Nå er Bryggene i Bergen et av Norges – og verdens – fremste kulturminner, oppført i Unescos World Heritage List.

Klagde på restskatt, fant SPEIDERHISTORIE

Under arbeidet med Oppegårdkalenderen fikk vi inn følgende historie:

En speiderleder fra Oppegård, Steinar Karlstrud, ville klage på rest-skatten. Han kom i speiderprat med Tore Haugen på ligningskontoret som kunne fortelle at han hadde protokoller og troppsbøker hjemme.

Så nå kan speiderne i Oppegård syd lese sin historie fra protokollen:

Troppen stiftes.

I. Oppegård speider tropp stiftedes 4 – 11 – 25 efter tiltak av Rolf Juul Gulbransen, som også var troppens første fører.

Immelding

Kjerner du noen som kan tenke seg å bli medlem i
Oppegård Historielag?

Jeg melder meg inn i Oppegård historielag:

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Tlf. _____ Fødselsår _____

For 2002 er det bare enkelmedlemskap (ikke familie) kr.125.-

Historielaget vil i 2002 utgi medlemsblader, arrangere
historiske rusleturer og foredragskvelder.

Ved et medlemskap støtter du historielagets arbeid.

Oppegårds historie i telegramstil

Siden i våres har jeg samlet alt av historiske opplysninger om Oppegård. Jeg har pløyet gjennom alle bøker om emnet på biblioteket og det som skrives i Lokalavisen, Folloposten og ØB.

Med andre ord "alt om Oppegård" samlet på ett sted med henvisning til kildene hvor "kjøtt på benet" kan hentes.

Alt er skrevet i et Word 6.0 dokument som p. t. omfatter 85 A4-sider og er under kontinuerlig oppdatering. Her kan en søke på personer, steder og begivenheter fra oldtiden og frem til i dag.

Ved å sende kr. 50.- til min konto får du dette dokumentet sendt som diskett eller over internett. Av summen går kr. 25.- til Historielaget.

Erk Ballangrud, Mellomåsvn 124, 1414 Trollåsen.

Bg. 7077.13.53868